

נברשת התלויה מן התקרה: הגר"ש ואזנר שליט"א מחווה את דעתו (שם, ח"י סי' קכ"ט), כי פמוט התלוי מן התקרה ואינו בעל קנה אמצעי, כמנורה, אינו נחשב כמנורה בתבנית מנורת המקדש, והדבר מותר.

חרדתו של הגרע"א מאיסורים: בהקשר לכך, נציין את המעשה שסיפר הגר"ח בירנבוים זצ"ל, חתנו של הגר"ע איגר זצ"ל (בהקדמה לשו"ת "רחש לבב" ובמכתבו באגרות סופרים), כי בבית חמיו היה "פנס עגול" בעל שבעה קנים, כלומר, נברשת, ללא קנה אמצעי, ששבעה קנים סבבוה בעיגול, והגרע"א הורה בכל זאת להוסיף קנה נוסף מחמת חרדתו, אף שאין איסור בדבר. ואכן, הוזמן אומן לעשות כן, וכמעט שהרס את הפמוט מרוב טירחה בדבר.

דף כט"א לד"א כל אות שאין גויל מוקף לה מארבע רוחותיה דף לא ובין אות לאות כמלוא חוט השערה **בדיקת סת"ם במיקרוסקופ ובמחשב** ההקפדות המדוקדקות הקיימות בכתיבת סת"ם, ספרי תורה, תפילין, מזוזות, רבות הן וסוגייתנו עוסקת באחת מהן: "מוקף בגוויל", היינו: על הסופר לוודא שכל אות ואות תהא מוקפת בגוויל, ולא תהא דבוקה לרעותה, ולפיכך, עליו להקפיד להבדיל כל אות מחברתה על ידי השארת רווח בין האותיות.

רווח שאינו ניכר לעין, נחשב רווח? בעל שו"ת "דובב מישרים" (ח"א סי' א') נשאל, מה דינו של ספר תורה שהתגלה כי אחת מאותיותיו נוגעת בחברתה, אך מומחים שהובילו להביט בספר התורה, הצטיידו בזכוכית מגדלת וגילו, כי הנגיעה אינה אלא מראית עין בלבד, ולמעשה, מרווח לבן, צר ביותר, כמובן, מבדיל בין האותיות. השאלה העומדת על הפרק היא, אם יש להקפיד על המציאות בלבד, או גם על מראית עין.

הרב מטשעבין הכריע, כי האותיות טעונות תיקון, ואף ראייה יפה הביא לדבריו. נפסק להלכה (י"שולחן ערוך" או"ח סי' ל"ב סעי' י"ג), כי קלף שיש בו נקב - פסול לכתיבת סת"ם. אולם, אם אין הנקב ניכר אלא בהעמדת הקלף מול קרני השמש, אינו פוסל את הקלף (י"מגן אברהם" סי"ק ט"ו בשם הב"ח, ו"משנה ברורה" סי"ק ל"ב). הרי לנו, כי מראית העין היא הקובעת, וכשם שנקב שאינו נראה, נחשב כמי שאינו וכשר, כך גם רווח בין אותיות שאינו נראה, הרי הוא כמי שאינו ופסול (ואף ה"י שחולק על הב"ח וסובר שנקב זה פסול, אינו חולק על כך שמראית העין פוסלת, אלא שיש להלך גם אחר המציאות).

"חוט השערה" השיעור המצומצם ביותר: לאור דבריו, יש המעירים, כי לא לחינם הגמרא משתמשת בביטוי "כחוט השערה" כדוגמא לרווח המינימלי הרצוי בין האותיות, שכן, עין אנושית בלתי מזויינת מסוגלת להבחין ברווח ששיעורו כחוט השערה, אך ברווח זעיר מזה, יש צורך באמצעי עזר (י"בשבילי ההלכה" ח"ב עמוד נ' ואילך בשם פוסקים, עיי"ש מו"מ אודות 'חוט השערה' זה אם הוא ניכר לחוש הראיה).

חרקים זעירים, מותרים באכילה? הגר"ש ואזנר שליט"א (שו"ת "שבט הלוי" ח"א סי' ז' אות ח', ח"ד סי' קמ"ב אות ב') נוקט גם הוא, כי רווח הנראה על ידי זכוכית מגדלת בלבד, אינו מספק והספר טעון תיקון. את דבריו הוא סומך על הפוסקים אשר נקטו בהלכות תולעים (עיי' "שולחן ערוך" יו"ד סי' פ"ד וב"דרכי תשובה" שם סי' צ"ד), כי שרצים שאינם נראים לעין בשר אינם אסורים, אף שהמתבונן בהם על ידי מיקרוסקופ מגלה בעל חי מושלם לפניו, וכלשון הפוסקים: "שאיילולי כן לא מצאנו ידינו ורגלנו באיסור תולעים שבטיפת מים יש שרצים רבים".

שימוש בזכוכית מגדלת לשיפור הראיה: עם זאת הוא מציין, כי ניתן להשתמש בזכוכית מגדלת כדי להתגבר על קשיי ראייה ולהעמידה על ראייה תקינה ורגילה, ובכך להגיע לידי הסתכלות טובה בעין אנושית.

יש לציין, כי אין הדבר מוסכם על כל הפוסקים, ויש שהורו כי ניתן להתיר את השימוש בספר תורה שאותיותיו נראות כדבוקות זו לזו, אם בזכוכית מגדלת נראה כי קיים רווח ביניהן (עיי' שו"ת "שארית ישראל" להגר"י מינצברג, ו"בשבילי ההלכה" שם, שו"ת "משנה הלכות" ח"ד סי' קכ"ח וח"י סי' טו').

כיום, נפוצה בדיקת סת"ם במחשב, הבודק אותיות יתירות וחסירות, אשר כמובן אינו משמש כתחליף למגיה אנושי, כי אם כתוספת. כאשר החלו לעסוק בכך, פרצה התנגדות עזה, ששככה עד מהרה, עת התברר מספרם הרב של ספרי התורה הפסולים שנחשפו על ידו. הגר"ש ואזנר שליט"א שנדרש בזמנו לעניין, מזכיר, כי הבדיקה במחשב, אינה כלולה כלל בנידון האמור של בדיקת ספר תורה על ידי זכוכית מגדלת, שהלא המחשב מגלה את הקיים בלבד ואינו מעניק זווית מבט שאינה נראית בעין אנושית ("קדושת ספר תורה" עמ' קמ"ג).

דף לא הלוקח סת"ת מן השוק... אם הגיה אפילו אות אחת...
סופר הכותב ספר תורה, מקיים מצווה?

מצוות כתיבת ספר תורה היא המצווה התרי"ג מתרי"ג מצוות (דברים לא/יט): "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת". בגמרתנו נאמר: "הלוקח סת"ת מן השוק כחוטף מצוה מן השוק כתבו מעלה עליו הכתוב כאילו קיבלו מהר סיני אמר רב ששת אם הגיה אפילו אות אחת מעלה עליו כאילו כתבו". לדעת רש"י (ד"ה "כחוטף"), פירוש הדברים הוא, שהכותב ספר תורה בעצמו, זוכה למעלה גבוהה כאילו קיבלו מהר סיני, אך הרוכש את הספר כשהוא כתוב, אף שזוכה לקיים את המצווה, חסר הוא מעלה זו המתקיימת בזה הכותב במו ידיו, או המגיהו מטעויותיו. אולם, לדעת בעלי

שוב חזרו עיניו של אבא לזרות. יום יום הוא שב הביתה כשחיוך נסוך על פניו. החפצים שאין מקומם בבית יהודי, מצאו את עצמם בפה האשפה, שמחת החיים שבה לביתנו והשבת מעולם לא נראתה יפה יותר.

בכלל, כל יום, אבי המתין רק לדבר אחד, להגיע לשיעור, והיו זמנים שכל נושא השיחה בבית היה מה למדו היום בשיעור, באיזה דף אוחזים, האם השיעור המקביל נמצא גם הוא באותו דף, ולא, זה לא הפריע לנו הילדים, בכלל לא.

שכן, היום כשאני קם בבוקר ורואה מולי אבא מחייד, אני יודע שזה רק בזכות דבר אחד. אמנם, לא תמיד מגידי השיעור או המשתתפים בו קולטים כמה הם עושים, אבל, תדעו, לפעמים אתם עושים דברים ענקיים, כמו למשל להשיב אבא למשפחתו.

בברכה, י. כ. חיפה

לאחר קריאת המכתב המרגש, שוחחתי עם כותב המכתב, הבן של האבא ש"קס לתחיה", ולוואי ויכול הייתי להשמיע עלי גליון את קולו הנרגש של הבן שנשנק מהתרגשות.

עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר. פשוטו כמשמעו.

.....
המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעיין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה.
כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. טל: 03-570-67-93
.....

ברכת התורה העורך

פנינים

דף היומי

ארבע מצוות או 610 בלבד
במסכת בסוטה (ג/א) נחלקו רבי ישמעאל ורבי עקיבא אודות שלושה פסוקים בתורה אם הם מצוה או רשות. בעלי התוספות (שם) מעירים, שלדעת רבי ישמעאל שאינם אלא רשות, יש לגרוע שלש מצוות ממנין התרי"ג ולהעמיד את המנין על 610 מצוות בלבד.

בעל "משיב ציון" מיישב זאת על פי דברי המשנה שלפנינו: אם מצות ציצית נמנית אצלנו לאחת, אצל רבי ישמעאל היא **ארבע מצוות**, ונמצא שנוספו שלש מצוות ובסך הכל תרי"ג... ("מעיינה של משנה").

דף כט"ב בא לטהר מסייעין אותו בא ליטמא פותחין לו

הבא ליטהר מסייעין אותו
גמרתנו אומרת: "בא לטהר מסייעין אותו, בא ליטמא פותחין לו".

כך אכן נרמז בתורה: והתקדשתם - אם תתקדשו - "והייתם קדושים" מובטח הדבר, שכן הבא ליטהר מסייעין אותו.

אולם ביחס לטומאה נאמר - "ונטמאתם בם" ולא נאמר "והייתם טמאים". אין הדבר בטוח, משום שאין מסייעים לבא ליטמא, אלא אך פותחין לו, יתכן עדיין שיחזור בו ("כלי יקר").

דף כט"ב ספר תורה שיש בו שתי טעויות בכל דף ודף

ש"ס מהלך

כאשר התלונו לפני ה"חפץ חיים" זצ"ל על חסרונותיהן של עדות שונות, לא נחה דעתו וסיפר לנוכחים: בעירו של הגר"ח

מולאזין זצ"ל, היה יהודי פשוט שהרבה ללמוד, וסיפרו עליו כי חזר על השי"ס מספר פעמים והוא בקי בו. הגר"ח היה קם לפני יהודי זה בכל עת שנכנס לשיבת ואליין. היו שתמהו על כך - אף אם הלה יודע את מילות השי"ס, מכל מקום, במקומות רבים אינו מבין את הפשט כלל. **ענה** להם הגר"ח:

שני מיני שי"ס יש להשיג בזמננו: שי"ס דפוס אמסטרדם, שי"ס יקר והדור, מוגה ומתוקן, ושי"ס דפוס זולצבאך. דפיו של זה האחרון אינם לבנים כל כך, וגם יש בו טעויות רבות. אולם האם יעלה על דתו של אי מי שהשי"ס דפוס זולצבאך אין לו קדושת שי"ס? ... (מכתבי חפץ חיים).

דף ל/א הלוקח ספר תורה מן השוק כחוטף מצוה מן השוק

החוטף

מסופר ב"כתר ראשי" (הנהגות ומעשי הגר"ח מולאזין, בסוף הספר אות ה'): **"בן** אחיו של הגר"ח זלה"ה בא לפניו, ושאל אותו [הגר"ח] אם יש לו ספר תורה, והשיבו שאין לו. אז תיכף צוה לשלוח אחר סרטור, לקנות ספר תורה בעודו בוילנא. אמר לו [האחיין לדודו הגר"ח]: והרי אמרו הקונה ספר תורה כחוטף מצוה מן השוק [כלומר שאינו מהודר כל כך כמי שכותב]? ואמר לו [הגר"ח] - הלוואי שיזדמן לי מצוות כאלו לחוטף..."

נזדמנה לו תיבה בת חמש אותיות

המילה הארוכה ביותר

מהי המילה הארוכה ביותר **בתורה**? הגר"ח קמינצקי זצ"ל, בלא עזרת מחשב ותוכנות חיפוש, גילה כי המילה "למשפחתיכם" (שמות כ"ב, במדבר ל"ג) היא הארוכה ביותר, והיא בת 9 אותיות משום שהיא נכתבת בתורה בתיבת חסר, ללא האות "וואו" ("יאמת לעינקב", בסוף הספר).

דף ל/א תוס' ד"ה מכאן ואילך

החי המת

בעלי התוספות (ד"ה "מכאן ואילך כתב יהושע") תמהים על האומרים כי משה רבינו מת בשבת, ומביאים מספר הוכחות שיום פטירתו לא חל בשבת.

המהרי"ל (שו"ת סי' ר"ג) מביא, כי הרוקח תירץ זאת במילים הבאות: "לא קשיא, דכל אדם יש לו מול למעלה בפרגוד, וכל זמן שמקיים חי למטה, ואותו מול שלמעלה מת בשבת וחשיב למטה כמת".

בכך מיישב המהרי"ל את הגמרא (שבת קנ"א) האומרת, כי הנוול בשבת מת בשבת - אף אם נפטר באמצע השבוע, מזלו 'מת' כבר בשבת.

דף ל/א עשאה כשירה או שירה כמותה **שירה כוללת גם מה שלא נאמר...** צורתה של השירה, כידוע, אריח על גבי אריח או אריח על גבי לבנה (עיי' רש"י כאן), ורווחים באים בין כל מספר מילים. מוטו בי מדרשא:

רווחים אלו למה? שכן עניינה של השירה אינו דוקא במה שנאמר במפורש, מליצותיהם וסגנונה גורמים לכך שכוחה גדול במה שלא נאמר גם כן...

דף לב/ב ונשמט וישב ע"ג קרקע ודומה

כמי שהכישו נחש

חרדת קודש לתשמישי קדושה

הגאון בעל ה"חזון נחום" זצ"ל, אחיו של הגאון מטשעבין זצ"ל, הדפיס את ספרו "חזון נחום", שבועיים לפני פרוץ מלחמת העולם השנייה. בטרם נכרכו הספרים, פלשו הנאצים יומח שמם לפולין, והוא ביקש לברוח מפולין ובעת שעבר את הגבול, הרעשים הוציאו את תפיליו מנרתיקם וזרקום לארץ. הוא, מיד גחן, הרימם בחרדת קודש ונישקם, והצוררים

התוספות, וכן פסק הרמ"א (ישולחן ערוך יו"ד סי' ר"ע סעי' א'), הקונה ספר תורה שלם, אינו מקיים את המצווה כלל, אך יש אחרונים שחולקים על פסק זה (ועיי' ט"ז שם ס"ק א' ובדבריו משמע שפי' כן גם בדעת התוס', וביאור הגר"א ס"ק ג' וב"מנחת חינוך" תרי"ג אות ב' ובהגהות שם).

ובכן, הרוצה לקיים את המצווה, יכתוב לעצמו ספר תורה, או ישלם לסופר שיכתוב עבורו, או ירכוש ספר תורה ויתקן את טעויותיו, או למצער ירכוש ספר תורה. ומה בדבר הסופר אשר כותב את ספר התורה עבור אחר? ובכן, את עיקר המצווה, אינו זוכה לקיים, שהרי אינו כותב את ספר התורה עבור עצמו. מכל מקום, ה"ביאור הלכה" (סי' ל"ח ד"ה ה"ס) מגדיר את הסופר הכותב תפילין ומזוזות - "עוסק במצווה", כלומר, אין להתייחס אליו כאל מי שאינו עושה כל מצווה ועוסק בדבר חולין בלבד, שהרי סוף סוף, הוא מגשים הלכה למעשה את הפסוק "וכתבתם" [ראה עוד בגליון 198 במאמר "העוסק במצווה לשם קבלת שכר, פטור מן המצווה?"]. אף הריטב"א (ב"ב יד/א) מביא, כי הכותב את הפסוק "תורה צוה לנו", בספר תורה של אדם שאין ידו משגת לכתוב את כולו, מעלה עליו הפסוק כאילו כתבו כולו.

כיצוד רבנים בכתובת אותיות בספר תורה: אכן, אנו מכירים את מנהג כתיבת האותיות האחרונות של ספר התורה בבתייהם של תלמידי חכמים המתכבדים במצווה זו לגומרה של תורה, אף שספר התורה אינו שלהם. בדרך כלל, הסופר מצייר את מסגרת האותיות, והמכובדים בכתובת האותיות עוברים עם הקולמוס בתוך המסגרת וממלאים אותה בדיו. מעניין לציין, כי הגאון רבי יוסף שלום אלישיב שליט"א מהדר למלא את חללה של האות "יוד" בלבד. שכן, לדעת רוב הפוסקים אות שמסגרתה עשויה כיאות, אינה נפסלת בגין חסרון דיו במרכזה, וממילא, הממלא את האות הממוסגרת, לא **כתב** מאומה, ואף אינו **מגיה ומתקן** מאומה, שהרי הכל היה כשורה. שונה מכולן היא האות "יוד", אשר טרם מילויה בדיו היא פסולה, עקב דמיונה לאות "סמך"... [על קיום המצווה בזמננו על ידי קניית ספרים, ראה במאורות הדף היומי כרך ג' עמ' נ"ב].

דף לב/ב ונשמט וישב ע"ג קרקע ודומה כמי שהכישו נחש

ספר תורה שנפל לארץ

גמרתנו מספרת: "מעשה בר' אלעזר שהיה יושב על המיטה ונזכר שספר תורה מונח עליה ונשמט וישב על גבי קרקע, ודומה כמי שהכישו נחש". במאמר הבא נעסוק במנהג הידוע, אשר לפיו יש להתענות עם נפילת ספר תורה, או תפילין, חלילה, על הארץ (עיי' "מגן אברהם" או"ח סי' מ"ד ס"ק ה').

תענית על הזלזול שנגרם לחפצי הקדושה: החיד"א העוסק במנהג זה בספרו שו"ת "חיים שאל" (סי' י"ב), מדגיש בראשית הדברים, כי מנהג זה אינו מפורש בתלמוד ואף לא בספרי הראשונים, "אמנם, מנהג ישראל שגם אשר יפול מידו התפילין מתענה, וכל שכן מי שיפול מידו הספר תורה". לדעתו, טעם מנהג זה הוא, שהאדם שמידיו נפלו חפצי הקדושה, יתענה על הזלזול שנגרם להם בעודם ברשותו. לפיכך הוא הורה, כי הנוכחים במקום בשעת נפילת ספר התורה, אינם צריכים להתענות, שהרי לא בא הזלזול על ידם. אלא, שהיו פעמים שרבני המקום גזרו תענית על כל הקהל, כדי לעורר ולהזהיר על החובה בשמירת כבודו של ספר התורה.

ההבדל בין תפילין שנפלו לספר תורה שנפל: בשו"ת "יד אליעזר" (סי' קכ"ו) כתב, כי טעם התענית הוא, משום שיש לראות בנפילה סימן מן השמים לפשפש בתשובה. לדבריו, דווקא אדם שנפלו לו תפילין מתענה לבדו, אך שונה הדבר בספר תורה שנפל, שעל כל הקהל להתענות, שהרי ספר התורה שייך לכלל הציבור, ונפילתו מהווה סימן התעוררות לכל הקהל (ראה עוד "מאזניים למשפט" להגר"ז סורוצקין זצ"ל סי' ה'). בעל ה"חזון נחום" (סי' פ"ו) מוסיף, כי התענית על נפילת ספר תורה, היא ביטוי לצער שיש לחוש על ביוזיו ועל נפילתו [על חרדתו האישית לתשמישי קדושה, שעלתה לו בחייו, ראה במדור פנינים]. מאידך, פוסקים רבים כתבו כפי המוזכר לעיל, שאין הקהל צריך להתענות, ובוודאי שאין לזה דין מנהג, משום שהדבר אינו שכח, וכיצד יתכן לומר שכך או אחרת "נהגו", על מאורע נדיר (זכר יהוסף או"ח סי' ל"א).

ראוי לציין את המוזכר בפוסקים (שו"ת מהרש"ג יו"ד סי' נ"ג, שו"ת ריב"א סי' כ"ז), כי הנוכחים בנפילת ספר התורה, יפדו את תעניתם בצדקה (ועיי' שו"ת "ציץ אליעזר" ח"ה סי' א' פ"ג).

דף לג/ב תעשה ולא מן העשוי

המזוזה שהפכה לכשרה רק מספר שעות לאחר שנכתבה

בסוגיות מזוזה הנלמדות בימים אלו, אנו מתוודעים לכלל "תעשה ולא מן העשוי", המתייחס לכל המצוות שהתורה השתמשה בהם בלשון "עשיה", וכגון, במצוות סוכה שזה עתה נפרדנו ממנה, נאמר (דברים ט"ז): "וחג הסוכות **תעשה** לך", ולפיכך, סכך שהונח על הסוכה בטרם נתלש מן הארץ אינו כשר גם לאחר שיקצצוהו, שכן, בשעת עשייתו לא היה "סכך", ולאחר מכן, כשנקצץ, הפך ממילא ל"סכך" ללא עשיה (סוכה יא/ב). הדוגמא המובאת בסוגייתנו היא, לגבי אדם שקבע מזוזה על לוח עץ, ולאחר מכן הוא התקינה בפתח הבית. אדם זה לא יצא ידי חובת מצוות מזוזה, מפני שיש **לעשות** מזוזה בפתח הבית [עיי' ברש"י ל/א ד"ה "תלי דשא ברישא" שלומדים מצוות מזוזה ממצוות ציצית], ומזוזה זו בשעה שנקבעה על לוח עץ לא שימשה כמזוזה, ולאחר מכן כאשר כבר שימשה כמזוזה היה זה שלא על ידי מעשה קביעת מזוזה, כי אם על ידי קביעת

המשקוף בפתח הבית. הגאון רבי יעקב ישראל קנייבסקי זצ"ל, דן בספרו "קהילות יעקב" סוכה ס"י כ"ד) במקרה מעניין, הטומן בחובו פרטים חשובים על דיני המזוזה, וכמו כן הוא מגדיר את הכלל "תעשה ולא מן העשוי".

מזוזה שנכתבה בדיו גזול: מעשה בסופר שביקש לכתוב מזוזה, ומשנכח כי הדיו שבכליו אזל, השתמש בדיו של רעהו ללא נטילת רשותו, מתוך מחשבה שהלה אינו מקפיד על כך. אולם, כאשר נודע הדבר לבעל הדיו חרה אפו, אך לבסוף מחל לחבירו הסופר. השאלה העומדת על הפרק היא, אם מזוזה זו נפסלה לשימוש בשל אי עמידתה בתנאי הכלל "תעשה ולא מן העשוי". שהרי, עד שבעל הדיו לא מחל על השימוש בו, הסופר לא היה רשאי לקיים מצוות מזוזה במזוזה זו, שהרי זו "מצווה הבאה בעבירה". נמצא, שמחילתו של בעל הדיו, היא שהכשירה את המזוזה... הרי לך "תעשה ולא מן העשוי"!

הבעיה נעוצה בסופר, לא במזוזה: בעל ה"קהילות יעקב" דן וטר בעניין בארוכה (עיי"ש במה שנחלקו האחרונים בדיו תעלומה בכתובה), עד שהוא מנער בשנית שאלה זו, ומגלה לעיני הלומד, כי המקרה שלפנינו אינו "תעשה ולא מן העשוי". שהנה, בכלל "תעשה ולא מן העשוי" נאמר, כי מצווה שנעשית באופן לקוי, אינה יכולה לבוא על תיקונה, כי אם על ידי עשיה מחודשת. אולם, עשיית המזוזה שלפנינו אינה לקויה, היא נעשתה בדיו שחור כנדרש, על גבי קלף מהודר. אלא, שהסופר הגנב, אינו רשאי לקיים את המצווה על ידי המזוזה, משום "מצווה הבאה בעבירה". לפנינו, איפוא, עשייה מלאה ומהודרת, על כל פרטיה ודקדוקיה, אשר אין להחיל עליה את הכלל "תעשה ולא מן העשוי".

ואכן, הסופר אשר כתב את המזוזה ללא נטילת רשות מבעל הדיו, הוא זה שאינו רשאי להשתמש בה למצווה, אולם, באותה שעה עצמה, רשאי בעל הדיו להשתמש בה למצווה. אמור מעתה, המזוזה עצמה כשרה היא למהדרין, והסופר הלה מנוע מלהשתמש בה. מחילתו של בעל הדיו, איפוא, לא הכשירה את המזוזה, אלא הסירה את המכשול מדרכו של הסופר [ועיי' בספר "עמק ברכה" עמ' כ"ד].

דף לד/א יכול יכתבנה על האבנים

תליית מזוזה פתוחה על פתח הבית

מזוזה מעניינת קיבל יהודי מחבירו - מסגרת זהב מהודרת, ובתוכה שתי זכוכיות וביניהן מזוזת קלף, כאשר המזוזה מיועדת לתליה עם המסגרת, וכל העובר על פתח הבית יכול לקרוא את הכתוב בה. הפוסקים שנדרשו לנושא קבעו פה אחד, כי חלילה, אין לשנות מדברי גמרתנו (לא/ב), שנפסקו להלכה (טושו"ע יו"ד סי' רפ"ח סעי' א', י"ד), כי שיש לגלול את הקלף המשמש למצוות מזוזה. במאמר הבא נבדוק אם גלילת המזוזה היא תנאי בקיום המצווה, או שאי גלילת המזוזה אינה מעכבת את המצווה.

גלילת המזוזה בתוך ניילון: נתחיל משאלה אחרת. לבו של יהודי ירא שמים החל נוקף, לאחר שסיים לגלול את מזוזתו כדת וכדין, זאת, מאחר שכמנהג רבים, הוא עטף את המזוזה בניילון, ולאחר מכן גללה. לכאורה, הרהר היהודי, הניילון חוצץ בין שכבות הקלף הגלול, ואם יש דין לגלול את המזוזה, שמא הניילון מהווה חציצה בין שכבות הקלף ויש להסירו.

הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א כותב (הל' מזוזה שם סעי' י"ד בשער הציון), כי מגמרתנו משמע, שגלילת המזוזה אינה מעכבת את קיום המצווה. שהנה, בסוגייתנו מבואר, כי מפסוקי התורה העוסקים במצוות מזוזה, ניתן היה להניח שיש לכתוב את פרשת "שמע" על האבנים שבפתח הבית, כנאמר: "וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך", אולם, אנו לומדים בגזירה שווה "כתיבה, כתיבה" [לרש"י הלימוד הוא מגט המכונה ספר, ולתוס' הלימוד הוא מפרשת סוטה או מספר תורה], שיש לכתוב את המזוזה על גבי ספר.

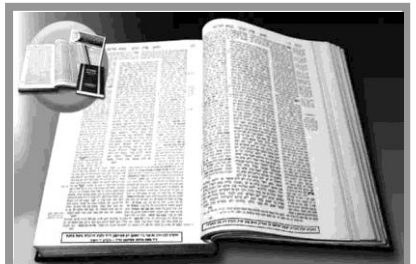
היו שביקשו ללמוד מגזירה שווה זו המשווה בין "ספר" למזוזה, כי כשם שספר תורה נגלל, כך גם יש לגלול את המזוזה. אך בשו"ת "לב אברהם" (סי' פ"ה) דוחה רעיון זה ממספר עילות, ביניהן, כי בעלי התוספות בסוגייתנו (ד"ה "נאמר") מסתפקים אם ה"ספר" אשר ממנו למדים למזוזה, הוא ספר תורה, או פרשת סוטה שאף היא נקראת ספר, ופרשת סוטה הלא אינה נגללת כלל. כמו כן, על המבקשים ללמוד דין גלילת המזוזה מדין גלילת ספר תורה, להוכיח כי אכן יש דין לגלול את ספר התורה. והנה, הרמב"ם (הל' ספר תורה פ"י הל' א') המונה את הפסולים המעכבים בספר התורה, אינו מונה בכללם את הגלילה.

הגר"ח קנייבסקי שליט"א (שם) הוסיף, כי מדברי ה"לבוש" (סי' רפ"ט סעי' א') הכותב, כי יש להכניס את המזוזה בתוך קנה כדי שלא תפתח ותתקלקל, משמע, כי אין איסור בפתיחתה, כי אם עצה טובה בלבד (עיי' שו"ת "שבט הקהתי" ח"א סי' רע"ז). משכך הם פני הדברים, ודאי שאין לחשוש לחציצה בגלילת המזוזה על ידי הניילון הנגלל עם המזוזה, אחר שגלילת המזוזה אינה מעכבת (שו"ת "שבט הקהתי" שם).

שבו על מעשם הנלוז. לבו לא עמד לו והוא התעלף מצער, ולבסוף השיב את נשמתו הזכה לבורא [ראה בתולדותיו בהקדמה לספרו].

בספר "בצל חמדת" מסופר, כי כאשר דנו עם הגאון מטשעבין זצ"ל על דעתו של אחיו, כי אין להכניס תפילין לחולה במחלה מדבקת, מחמת החשש שצוות בית החולים ישרוף את חפציו ובהם התפילין, הרב מטשעבין הזכיר את הסיפור הנורא הלה, ואמר כי משמתודעים לחרדתו העצומה לתפילין, ניתן להבין היטב מדוע פסק כן.

נקודות הפצה בחו"ל
ארצות הברית: ניתן לקבל את הגליון "מאורות הדף היומי" בעברית או באנגלית מידי שבוע בדואר למרס בטל. 718-253-6218
ניו ג'רסי: משפ' פרי 201-871-5850
לוס אנג'לס: הר"ר שמואל לוינגר 818-5098880
מאנסי: יחזקאל אבי-הר 44-(0)8700-416000
קנדה מונטריאלי: הר"ר שמואל צבי לקס 514-2744160
טורונטו: הר"ר דניאל כאהן 416-182-3848
ארגנטינה: הר"ר מרדכי באבעק 5411-4862-9313
אוסטרליה: הר"ר יחזקאל בראון 613-95300217
ברזיל: הר"ר יהושע פסטרנק 011-30513955
ונצואלה: הר"ר סעדיה שוקרון 0058212) 552-66-25
מקסיקו: הרב שאול מלאה 251-02-46 (0052555)
צרפת: הר"ר יהודה בוכינגר 333-88140301
שווייץ: הר"ר רפאל מוסבכר 014620030

הננו להודיע

כי נותרה כמות מצומצמת של גמרות מסכתות זבחים - מנחות במחיר מסובסד

להזמנות נא לפנות למשרדי "מאורות הדף היומי" טל' 03-6164725

לעילוי נשמת

האשה הצדקנית המחנכת מרת **טשרנע טורק** ע"ה ב"ר דוד שלזינגר זצ"ל אשת הרב משה טורק שליחט"א נלב"ע ז' חשוון תשס"א **ת.נ.צ.ב.ה.** הונצחה ע"י המשפחה שיחי

לעילוי נשמת

הר"ר **דוד טוביה חרל"פ** ז"ל ב"ר מיכל צבי ז"ל נלב"ע א' חשוון תשנ"ד **ת.נ.צ.ב.ה.** הונצח ע"י ידידו הר"ר **יוכל חרל"פ** שיחי - פתח תקוה